

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано правовий механізм державного управління у сфері національної безпеки. Зокрема, виокремлено ключові нормативні акти стосовно державного управління у сфері національної безпеки України. Сформульовано принципи розробки та впровадження державної політики у сферах національної безпеки й оборони. Виділено напрями державної політики національної безпеки України.

Ключові слова: національна безпека, державне управління, правовий механізм, державна політика, принципи, напрями.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах правовий механізм державного управління у сфері національної безпеки України досить активно розвивається та містить різні нормативні акти держави. Однак необхідно відзначити багатогранність нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері національної безпеки, що, відповідно, суттєво ускладнює процес його дієвості внаслідок наявності великої кількості колізій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дієвості нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері національної безпеки України досліджувалися численними вченими та практиками, зокрема, такими, як: О.С. Власюк [1], А.Б. Качинський [2], Г.П. Ситник [4] та ін.

Однак проблеми усунення колізій сучасного законодавства у сфері національної безпеки все ще залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є аналіз правового механізму державного управління у сфері національної безпеки.

Досягнення поставленої мети викликає необхідність виокремлення низки відповідних завдань:

– виокремити ключові нормативні акти стосовно державного управління у сфері національної безпеки України;

– сформулювати принципи розробки та впровадження державної політики у сферах національної безпеки й оборони;

– виділити напрями державної політики національної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Ключовим нормативним актом держави стосовно регулювання національної безпеки є Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Так, даний Закон установлює та розподіляє повноваження органів державної влади й місцевого самоврядування щодо забезпечення національної безпеки і оборони, а також формує базис для об'єднання політики та процедурних дій органів державної влади й місцевого самоврядування в контексті:

– регулювання національної безпеки й оборони;

– функціонування сил у сфері безпеки й оборони;

– визначення особливостей формування й функціонування командної системи;

– проведення контролю та забезпечення координації операцій, що реалізуються силами безпеки й оборони;

– впровадження загального підходу до процедурного планування щодо забезпечення національної безпеки й оборони, що у свою чергу сприяє забезпеченню контролю цивільного характеру, який побудований на демократичних принципах, над формуванням і діяльністю органів, котрі відносяться до сектору безпеки й оборони.

Так, ст. 3 «Принципи державної політики у сферах національної безпеки й оборони» Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII визначає відповідні принципи.

Насамперед державна політика у сферах національної безпеки й оборони повинна бути спрямована на забезпечення захисту:

- безпечних умов життя, гідності, прав і свобод людини і громадянина, що закріплені в Конституції;

- сприятливих умов для сталого розвитку суспільства та збереження його демократичних цінностей;

- суверенітету, недоторканності, територіальної цілісності та конституційного ладу держави;

- оточуючого середовища від випадків виникнення надзвичайних ситуацій.

При цьому повинні забезпечуватися принципи:

- 1) забезпечення верховенства права, а також законності та прозорості дотримання засад контролю цивільного характеру, що побудований на демократичних принципах, за функціонуванням сектору, що орієнтований на забезпечення безпеки й оборони;

- 2) дотримання норм, установлених міжнародним правом, забезпечення участі в захисті й підтримці інтересів України на міжнародному рівні з підтримкою мирного й безпечного стану, а також на рівні функціонування міждержавних систем та в межах формування і реалізації механізмів забезпечення колективної міжнародної безпеки;

- 3) забезпечення розвитку сектору безпеки й оборони як ключового засобу впровадження державної політики щодо забезпечення національної безпеки і оборони [2; 3].

У процесі розробки та впровадження державної політики у сферах національної безпеки й оборони необхідно брати до уваги такі фундаментальні інтереси України:

- 1) забезпечення територіальної цілісності та суверенітету держави; підтримка конституційного устрою, побудованого на демократичній основі; недопущення зовнішнього втручання у внутрішні справи України;

- 2) формування сприятливих умов для сталого розвитку національної економіки, громадянського суспільства і держави в цілому з метою забезпечення підвищення загального рівня й якості життя населення;

- 3) інтеграція України до європейського простору з політичної, економічної, безпекової та правової точки зору, вступ до Європейського Союзу та укладання угоди з НАТО, розвиток взаємовигідних відносин з іншими державами на рівноправних засадах [1; 4].

Напрями державної політики у сферах національної безпеки й оборони відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII зазначені на рис. 1.

У цьому контексті необхідно зазначити, що пріоритети державної політики щодо забезпечення національної безпеки й оборони визначаються в таких державних документах:

- Стратегія національної безпеки України;

- Стратегія воєнної безпеки України;

- Стратегія кібербезпеки України;

- Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, а також в інших документах, які регламентують питання національної безпеки і оборони, підлягають схваленню Радою національної безпеки і оборони України і затверджуються через укази Президента України.

Щодо напрямів державної політики національної безпеки України, то вони присутні в Указі Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26 травня 2015 року № 287/2015 (рис. 2).

Взагалі, серед ключових цілей Стратегії національної безпеки України необхідно відзначити такі:

- зменшення загроз державному суверенітету та формування сприятливих умов для відновлення державної територіальної цілісності, враховуючі встановлені межі державного кордону України, визнаного на міжнародному рівні;

- забезпечення гарантії мирного майбутнього України як держави, котрій притаманні суверенітет, незалежність, демократичність, та яка забезпечує належний

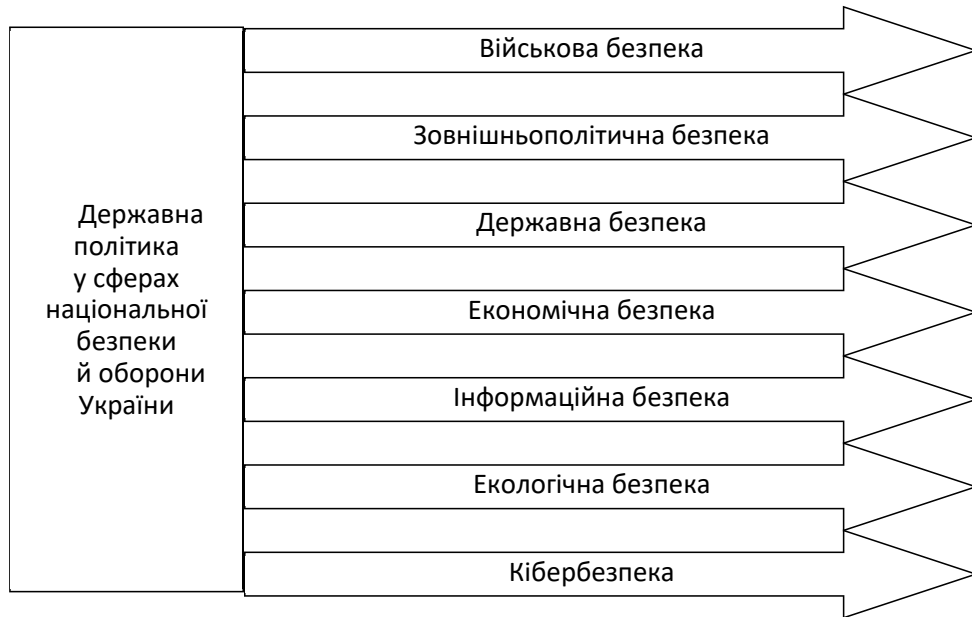

Рис. 1 . Напрями державної політики у сферах національної безпеки й оборони України відповідно до Закону України «Про національну безпеку України»

Рис. 2. Напрями державної політики національної безпеки України відповідно до Стратегії Національної безпеки України

рівень правового і соціального захисту громадян;

- затвердження прав і свобод людини та громадянина;

- підтримка якісного розвитку з економічної, соціальної й гуманітарної точки зору;

- формування сприятливих умов для європейської інтеграції України та її вступу до НАТО.

Слід зауважити, що визначені цілі потребують досягнення відповідної низки завдань:

- зміцнення української держави шляхом упровадження поетапного поступального розвитку України із суспільно-політичної й соціально-економічної точки зору;

- розробки та впровадження інноваційної державної політики, орієнтованої на забезпечення ефективного захисту національних інтересів відносно економічної, соціальної, гуманітарної й інших сфер;

- забезпечення всебічного реформування системи забезпечення національної безпеки та формування дієвого сектору безпеки й оборони в Україні;

- позиціонування України на якісно новому світовому зовнішньополітичному рівні у світі в умовах глобальної нестабільності системи безпеки.

Щодо Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, то її було затверджено Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016.

Зазначена Концепція формує систему точок зору на процеси розвитку спроможностей Української держави стосовно безпеки й оборони протягом середньострокового терміну і з урахуванням того, що зазначені погляди повинні формуватися на основі аналізу безпекового середовища і можливостей держави відносно фінансово-економічного стану та мають упроваджуватися в межах систематичного й комплексного моніторингу особливостей функціонування національного сектору безпеки й оборони.

Відповідно, метою Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України необхідно відзначити виокремлення шляхів становлення спроможностей держави відносно безпеки й оборони, які у свою чергу уможливають:

- відновлення територіальної цілісності України на рівні її державного кордону, що є визнаним у міжнародному форматі;

- забезпечення формування національної системи реагування на ситуації кризового характеру;

- своєчасне виявлення, недопущення та уникнення загроз національній безпеці, що мають зовнішнє й внутрішнє походження;

- гарантування безпеки особистості, а також прав та свобод людини і громадянина, закріплених у Конституції України;

- забезпечення кібербезпеки;

- забезпечення сумісного оперативного реагування на ситуації кризового характеру та надзвичайні ситуації.

Загалом, Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України дозволить сформувати національний сектор безпеки і оборони як цілісне функціональне об'єднання, яке:

- підлягає управлінню з боку єдиного центру;

- розвиток якого здійснюється на основі уніфікованої планувальної системи з метою досягнення спільних спроможностей, що уможливають адекватне й гнучке реагування на комплексний характер виникнення поточних загроз національній безпеці України;

- з прийняттям до уваги наявності одностороннього впливу факторів небезпеки, які є різними зі змістовною складовою й впливовими сферами.

Висновки і пропозиції. Таким чином, виконання даного дослідження уможливає отримання таких висновків.

1. Виокремлено ключові нормативні акти стосовно державного управління у сфері національної безпеки України: Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія кібербезпеки України, Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України. Підкреслено, що саме Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України дозволить сформувати національний сектор безпеки і оборони як цілісне функціональне об'єднання.

2. Сформульовано принципи розробки та впровадження державної політики у сферах національної безпеки й оборони: забезпечення верховенства пра-

ва; дотримання норм, установлених міжнародним правом, забезпечення участі в захисті й підтримці інтересів України на міжнародному рівні з підтримкою мирного й безпечного стану, а також на рівні функціонування міждержавних систем та в межах формування і реалізації механізмів забезпечення колективної міжнародної безпеки; забезпечення розвитку сектору безпеки й оборони як ключового засобу впровадження державної політики щодо забезпечення національної безпеки і оборони.

3. Виділено напрями державної політики національної безпеки України: військова безпека, зовнішньополітична безпека, державна безпека, економічна безпека, інформаційна безпека, екологічна безпе-

ка, кібербезпека. Підкреслено, що зазначені напрями повинні обиратися з урахуванням пріоритетів державної політики щодо забезпечення національної безпеки й оборони.

Список використаної літератури:

1. Власюк О.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. Київ, 2016. 528 с.
2. Качинський А.Б. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних. Київ, 2013. 101 с.
3. Ліпкан В.А. Національна безпека України. Київ, 2009. 574 с.
4. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади). Київ, 2011. 730 с.

Рубан А. В. Правовой механизм государственного управления в сфере национальной безопасности Украины

В статье проанализирован правовой механизм государственного управления в сфере национальной безопасности. В частности, выделены ключевые нормативные акты относительно государственного управления в сфере национальной безопасности Украины. Сформулированы принципы разработки и внедрения государственной политики в сферах национальной безопасности и обороны. Выделены направления государственной политики национальной безопасности Украины.

Ключевые слова: национальная безопасность, государственное управление, правовой механизм, государственная политика, принципы, направления.

Ruban A. The legal mechanism of public administration in the sphere of national security of Ukraine

The legal mechanism of public administration in the sphere of national security is analyzed in the article. In particular, the key regulations concerning public administration in the sphere of national security of Ukraine are selected. The principles of development and deployment of the state policy in spheres of national security and defense are formulated. The directions of state policy of national security of Ukraine are allocated.

Key words: national security, public administration, legal mechanism, state policy, principles, directions.